

**Iespējas un risinājumi atbildīgai, efektīvai un inovatīvai,
CS3D atbilstošai piegādes ķēdes pārvaldībai viscaur
uzņēmuma piegādātāju tīklam**

Māris Vainovskis

*Vecākais partneris, zvērināts advokāts
Banku un finanšu prakses grupas vadītājs*

2024. gada 23. maijs

«Ilgospējīgas attīstības» jēdziena ģenēze

Ilgospējīga attīstība

Sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība, kas **apmierina iedzīvotāju pašreizējās** sociālās un ekonomiskās **vajadzības** un **nodrošina** vides prasību ievērošanu un bioloģiskās daudzveidības **saglabāšanu, neapdraudot nākamo paaudžu** (vajadzību nodrošināšanas) **iespējas**.

— *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam*

Tiesiskais ietvars

1. ES Taksonomija

Kopēja saimniecisko darbību klasifikācija, kas veicina klimata un vides mērķu sasniegšanu

ESG reitingi sniedz novērtējumu par ESG raksturlielumiem, pakļautību ESG riskiem vai ietekmēm attiecībā uz subjektu, finanšu instrumentu vai finanšu produktu

- **Priekšlikums Regulai par ESG reitingu sniedzējiem**

3. Instrumenti

Plašs instrumentu kopums uzņēmumiem, tirgus dalībniekiem un finanšu starpniekiem, lai izstrādātu ilgtspējīgus investīciju risinājumus, vienlaikus novēršot «zaļmaldināšanu»

- **ES Etalonu regula** piemērojama no 2020. gada aprīļa
- **ES Zaļo obligāciju regula** piemērojama no 2024. gada 4. ceturkšņa

2. Informācijas atklāšanas prasības

Visaptverošs informācijas atklāšanas režīms gan ne-finanšu iestādēm, gan finanšu iestādēm, lai sniegtu ieguldītājiem informāciju, kas nepieciešama ilgtspējīgu ieguldījumu izvēles veikšanai

- **ES Etalonu regula** piemērojama no 2020. gada aprīļa
- **SFDR** piemērojama no 2021. gada marta
- **CSRD** - pirmie ziņojumi par 2024. finanšu gadu
- **CS3D** – pieņemšana 2024.gadā, divu gadu ieviešana

Direktīvas priekšlikums par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju (CS3D)

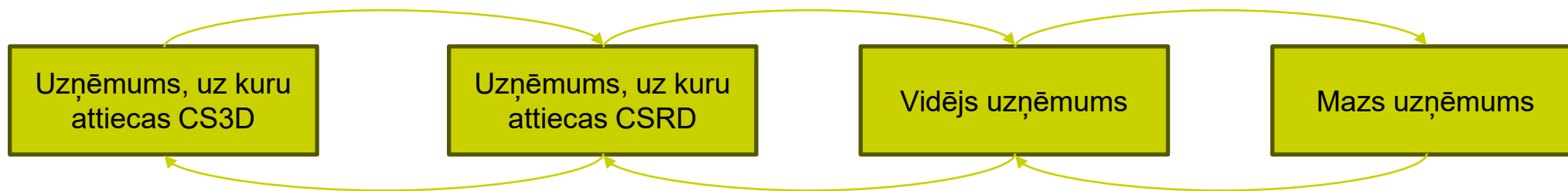
CS3D ir plānota Eiropas Savienības direktīva, kas uzliks sabiedriskas nozīmes uzņēmumiem par pienākumu identificēt, novērst, samazināt un atbildēt par cilvēktiesību pārkāpumu un vides prasību izpildi viscaur savām piegādes ķēdēm

Mērķis ir stiprināt atbildīgu korporatīvo attieksmi un nodrošināt, ka uzņēmumi darbojas ētiski un ilgtspējīgi

Teorija:

1. Nosūta jautājumus par vidi un cilvēktiesību prasību ievērošanu, lai izpildītu CS3D prasības

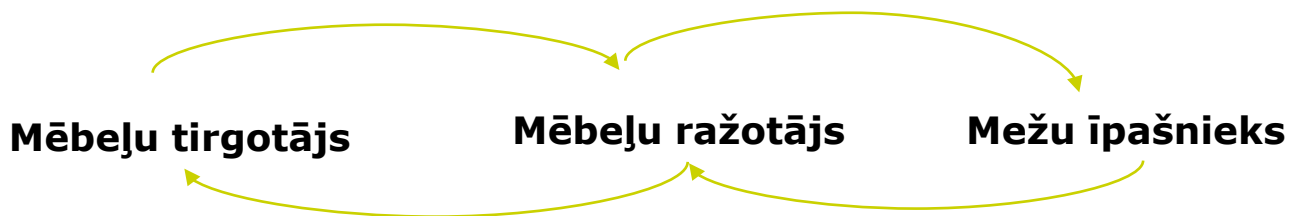
2. Sniedz atbildes uz jautājumiem par vides un cilvēktiesību prasību ievērošanu

Līdz ar to praksē ikviens uzņēmums, pat sākotnēji neesošs CS3D tvērumā, var tajā nokļūt un būt spiests atbildēt uz jautājumiem. Nespējot atbildēt, uzņēmums, uz kuru attiecas CS3D, var izvēlēties pārtraukt sadarbību.

Piegādes ķēdes pārbaude – praktisks piemērs*

1. Nosūta cilvēktiesību un vides prasību ievērošanas anketu

2. Sniedz atbildi uz cilvēktiesību un vides prasību ievērošanas anketu

Tirgotājs konstatē, ka mežu īpašnieks un apsaimniekotājs neievēro cilvēktiesību prakses darbinieku nodarbināšanā un mežus cērt ar videi kaitīgām metodēm

Līdz ar to pārtrauc sadarbību ar Latvijas ražotāju, jo nespēj veiksmīgi iekļauties piegādes ķēdē, darbinieki zaudē darbu

 Tādējādi CS3D var skart ikvienu uzņēmumu, tā prasības ir būtiskas

ESG Due Diligence Questionnaire

Proposal to include the following additional questions, consider development of specific ESG section

No.	Question
Purpose and Strategy	
1.	What is the company's assessment of the maturity status of its existing ESG policies, processes, and systems?
2.	Does the company maintain a standalone ESG strategy and procedure? If so, please provide details regarding your approach and commitments to managing key ESG risks and opportunities.
3.	Please provide an overview of the organizational structure and procedures for managing ESG/Sustainability/CSR matters, including key personnel responsible and the existence of any ESG governance committee.
4.	Does ESG receive regular discussion at the Management and Supervisory Board level? If so, please describe the frequency, agenda, and key topics typically addressed.
Risks	
5.	Identify the material ESG-related risks and opportunities considered significant for the business.
6.	Describe the process undertaken to identify key ESG topics relevant to the company and the stakeholders involved in this process.
7.	Are there regular internal or external reviews/audits of ESG processes and systems? If so, please provide details, including the audit types, frequency, auditors, and key findings from the most recent audit.
8.	Have partners, suppliers, or clients imposed specific ESG requirements on the company? Confirm your ability to comply and assess the potential business risks associated with non-compliance.
Disclosures	
9.	Does the company publish an external ESG/CSR/Sustainability report or include a designated section in its annual accounts? If yes, please specify the number of years and provide a copy if available.
10.	List any international standards, industry guidelines, reporting frameworks, or responsible investment initiatives to which the company has committed or contributed.
11.	Is the company subject to the Corporate Sustainability Reporting Directive? If yes, describe your readiness to report in accordance with the Directive. If not, outline any plans to adhere to its requirements and the steps already taken.
Measuring and Monitoring Progress	
12.	Describe the company's system for tracking and evaluating ESG risks and progress. How is this system implemented within the organization?

CS3D piedāvātās iespējas uzņēmējdarbībai

Uzlabota reputācija

Pētījumi un statistika rāda, ka klienti ir vairāk piesaistīti un izvēlas uzņēmumus, kuri demonstrē apņēmību savu darbību īstenot ētiski un ilgtspējīgi. Vienlaikus uzņēmumam ir būtiski, lai tas nebūtu asociēts ar cilvēktiesību, drošas nodarbinātības un vides pārkāpumiem sabiedriskajā telpā

Risku pārvaldība

Proaktīvi identificējot un vēršoties pret potenciālajiem riskiem piegādes ķēdē, uzņēmumiem ir iespējams novērst dārgus piegādes ķēdes pārrāvumus un reputācijas apdraudējumu. Piegādes ķēdes atbilstoša kontrole palīdz nodrošināt darbības nepārtrauktību

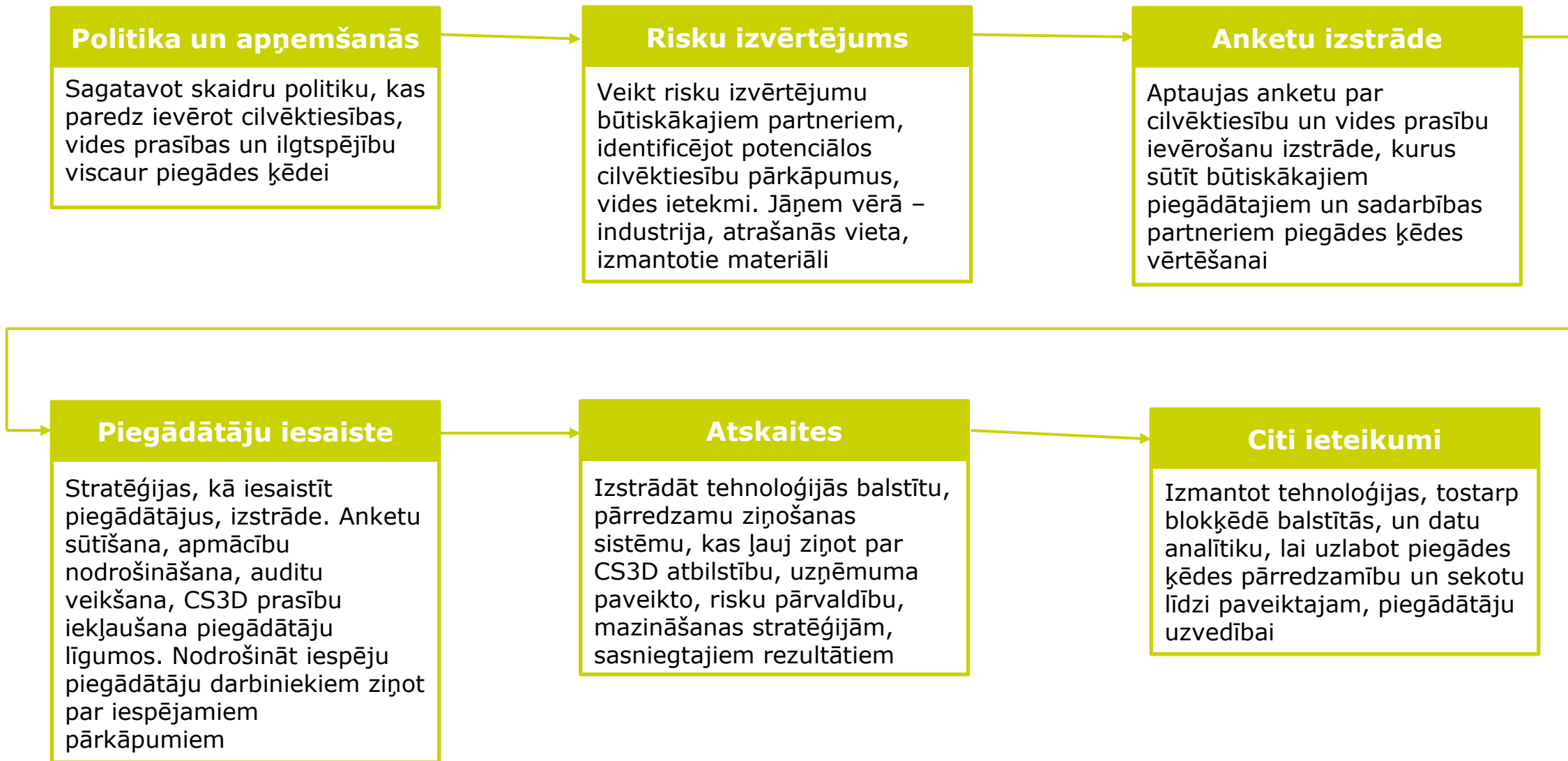
Efektivitāte

Ilgspējīga piegādes ķēdes pārvaldība var veicināt efektīvu resursu izmantošanu, piemēram, samazināt atkritumu daudzumu, ūdens patēriņu. Tas savukārt var samazināt izmaksas un uzlabot operacionālo darbību

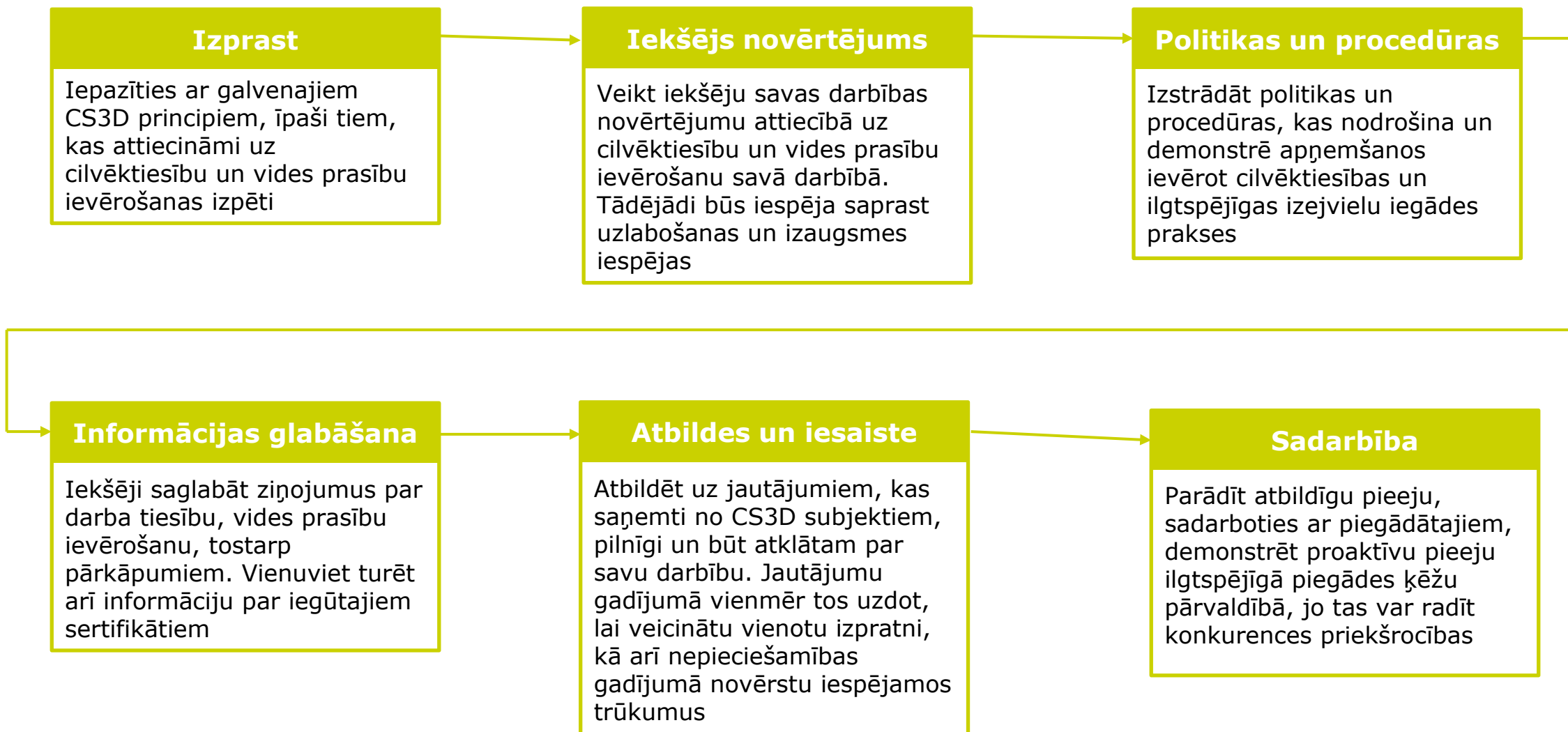
Inovācijas

CS3D var veicināt inovatīvu uzņēmuma darbību, stiprināt ilgtspējīgas izejvielu ieguves, aprites ekonomiku, kā arī piegādes ķēdes caurspīdīgu un tehnoloģisku uzraudzību

Kā CS3D gatavoties tiešajiem subjektiem?

Kā CS3D gatavoties netiešajiem subjektiem?

Vides un cilvēktiesību (nodarbinātības) izpēte

Vispārējā informācija

1) Informācija par piegādātāju; 2) Atrašanās vieta; 3) Izmērs (finanšu dati); 4) Industrija; 5) Sektors.

Cilvēktiesību izpēte (HRDD)

1) Darba slodzes; 2) Algas un atalgojuma sistēma, t.sk. mainīgā daļa; 3) Piedāvātie labumi; 4) Atbilstība tiesību aktiem attiecībā uz virsstundām u.c.; 5) Piespiedu darba neesamība; 6) Bērnu nodarbinātība; 7) Darbinieku pārstāvība; 8) Apvienošanās brīvība; 9) Diskriminācijas novēršanas ievērošana; 10) Mācību programmas, lai novērstu pazemošanu, īstenotu drošu darba vidi; 11) Darba apstākļi – veselības un drošības protokoli.

Vides prasību izpēte (EDD)

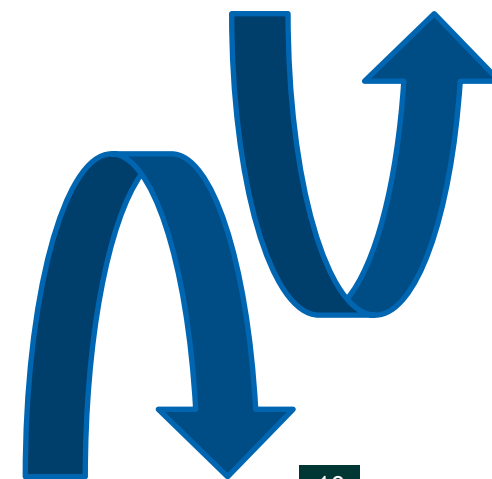
1) Vides prasību pārvaldības sistēma; 2) Atkritumu apsaimniekošana; 3) Piesārņošanas kontroles pasākumi; 4) Dabas resursu iegūšana un izmantošana; 5) Resursu iegūšanas efektivitāte; 6) Nepieciešamās atļaujas un sertifikāti (tostarp, atbilstības kontrole); 7) Informācija par ražošanā izmantotajiem materiāliem, to iegūvi, vides nospiedumu / ietekmi

Citi apsvērumi

Jautājumus jāpielāgo atbilstoši industrijai, kurā darbojas piegādātājs (tostarp, attiecībā uz augstas ietekmes nozarēm); tiem jābūt skaidriem un saprotamiem; jāparedz atbilžu pārbaudes veids – klātienēs audits; atbildes jāanalizē, jāgatavo risku samazināšanas plāns, jākomunicē, jāuzlabo piegādātāju uzvedība

Vērtības ķēde

- Vērtības ķēde analizē visu darbību kopumu, kas nepieciešamas, lai produktu vai pakalpojumu izstrādātu, ievērojot visus ražošanas posmus, piegādi galapatērētājiem, preces vai pakalpojuma lietošanu un otrreizēju pārstrādi vai utilizāciju.
- **Augšupējā vērtības ķēde:** aptver izejvielu ieguvu un materiālu ražošanu.
- **Lejupējā vērtības ķēde:** aptver produkta vai pakalpojuma tirdzniecību, lietošanu un utilizāciju vai otrreizēju pārstrādi.

Vērtības ķēdes noteikšanas posmi

- 1 To vērtības ķēdes posmu (*gan augšupējā, gan lejupējā vērtības ķēdē*) identificēšana, kas ir visnozīmīgākie uzņēmuma darbībai no dubultā būtiskuma viedokļa
- 2 Ieinteresēto personu apzināšana un iesaiste, lai novērtētu uzņēmuma faktisko un iespējamo ietekmi.
- 3 Iegūto datu apkopošana un analīze par attiecīgā vērtības ķēdes posma faktisko un potenciālo ietekmi, kā arī SEG emisiju mērījumi.
- 4 Vērtības ķēdes ceļakartes izveidošana, lai identificētu būtiskākos vērtības ķēdes posmus, iesaistīto personu loku, to savstarpējās ietekmes un būtiskākos ilgtspējas tematus.

Rimi Baltic vērtības ķēde

Avots: RIMI Baltic.

Inovācijas un tehnoloģijas

AI un ML

- Mākslīgais intelekts (AI) un mašīnmācība (ML) var palīdzēt izvērtēt lielus datu apjomus no dažādiem avotiem, ietverot satelītu attēlus, ziņas, sociālos medijus. Šāds izvērtējums var palīdzēt ātrāk atklāt cilvēktiesību un vides riskus piegādes ķēdē, atļaujot prioritizēt izpētes resursus, veltot plašāku izpēti riska zonās esošajiem piegādātājiem
- Mākslīgais intelekts var palīdzēt analizēt tendences un problēmas pirms tās ir acīmredzamas, tas var palīdzēt īstenot proaktīvas risku samazināšanas stratēģijas un nodrošināt atbilstību CS3D

Lielie dati

- Var izmantot lielo datu izvērtējumu, analīzi, lai apkopotu informāciju, kas iegūta no aptaujas anketām, piegādātāju dokumentiem, kā arī ārējiem avotiem. Tas var sniegt būtisku ieskatu piegādes ķēdē, tās darbībā un atrast vājās vietas
- Lielo datu analīze var palīdzēt nodrošināt progresa izvērtējumu attiecībā pret visu industriju, proti, kā uzņēmuma darbība ir salīdzināma ar industrijas standartu. Tādējādi var saprast esošo situāciju un veikt nepieciešamos uzlabojumus

Mākoņu platformas

- Mākoņuplatformu izmantošana pieļauj centralizētu pārvaldību, tādējādi ir iespējams nodrošināt caurskatāmību visā izpētes procesa laikā. Veikt izvērtējumu, sadarboties ar piegādātājiem, kā arī vērtēt progresu vienuviet.
- Mākoņuplatformas ļauj visu informāciju glabāt vienā vietā, kā arī nodrošināt pieejamību uzņēmumam, kā arī pašiem piegādātājiem, neatkarīgi no atrašanās vietas. Tas ļauj visām pusēm vērot progresu, mazināt riskus un izpildīt uzdevumus, kas nepieciešami, lai turpinātu sadarbību

Kopsavilkums

CS3D ietekmēs ne tikai uzņēmumus, kuri ir CS3D subjekti, bet arī uzņēmumus, kuri ir šo uzņēmumu sadarbības partneri, jo tie tiks pakļauti skrupulozam izvērtējumam. Lai nodrošinātu sadarbības turpinātību, arī šiem uzņēmumiem ir jāapzina sava uzvedība nodarbinātības un vides jautājumos

Uzņēmumiem, kas ir CS3D subjekti, ir pienākums veikt savu piegādes ķēdes izvērtējumu, sagatavot stratēģiju, darbības plānu piegādes ķēdes uzlabošanai un pārvaldībai. Tas ietver ne tikai anketu nosūtīšanu saviem būtiskākajiem piegādātājiem, bet vispusīgu risku izvērtējumu, kas balstīts publiski pieejamā informācijā, datu analīzē

Plānotā direktīva ir ne tikai atbilstības vingrinājums, bet arī būtisks reputācijas rīks un palīgs patērētājiem. Patērētāji varēs justies droši, ka CS3D subjekti atbildīgi iegūst savas izejvielas, vai informē par to bezatbildīgu iegūšanu. Uzņēmumiem uzlabosies risku pārvaldība un darbības nepārtrauktība

Piegādes ķēžu vadībā būtiska būs tehnoloģiju un inovāciju izmantošana. Mākslīgais intelekts var palīdzēt iegūt sākotnējos datus, savukārt lielo datu analītika var veicināt datu efektīvu apkopošanu un kopsavilkumu veidošanu. Mākoņplatformās var īstenot kopdarbu un sekot līdz nepieciešamo uzlabojumu piegādes ķēdē izpildei

Ir būtiski atcerēties, ka piegādes ķēde nebeidzas ar vienreizēju izvērtējumu. Tas ir nepārtraukts darba process, kas paredz izvērtējumu, auditus, vājo vietu identificēšanu, uzlabošanas procesa izstrādi un tā īstenošanu. Lai nodrošinātu drošāku, ilgtspējīgāku vidi, kā arī darbības nepārtrauktību un efektīvu risku pārvaldību

Vizītkarte:

Māris Vainovskis

*Vecākais partneris, zvērināts advokāts
Banku un finanšu tiesību
prakses grupas vadītājs*

